

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Rolul Regelui în revizuirea legilor constituționale, de d-l C. G. Dissescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I: Virgil Benișache și alții cu Roman Titorian.*

Curtea de apel din București, secț. III: M. Fișerovitz cu Ministerul de interne și primăria comunei Păstrăveni.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ. — *Curtea de casațiune din Franța. — Observație de S. R.*

ROLUL REGELUI

ÎN REVIZUIREA LEGILOR CONSTITUȚIONALE

In noua edițiune, revizuită și completată, a operei sale asupra Dreptului Constituțional, d-l C. G. Dissescu a dat o deosebită importanță materii privitoare la revizuirea legilor constituționale.

Este cu deosebire interesant capitolul în care eruditul profesor se ocupă de rolul Regelui și face să reiasă că votul Adunărilor de revizuire nu are nici o valoare legală, dacă ele nu au fost sesizate cu forma unui proiect de lege.

Extragem aci acest capitol care nu va lipsi de sigur să deștepte atențiunea legiuitorilor noștri.

Aliniatul 3 al art. 128 din Constituțiune, dă Regelui, în materie de revizuire, un rol hotărâtor și anume: Adunările cele noi proced, în acord cu Regele, la modificarea punctelor supuse revizuirii.

Ce însemnează aceste cuvinte: «în acord cu Regele»?

În materie de legislatură ordinară, regele are dreptul conferit de art. 93 din Constituțiunea română și art. 93 din Constituția belgiană, de a da sancțiunea regală, adică aprobarea legii adoptate de Corpurile legiuitoare. Oare acordul cu regele, cerut pentru legile constituționale, însemnează această sancțiune care este un element constitutiv al legii? Constituantul n'ar mai fi avut nevoie să o repete. În proiectul comisiunii belgiene se spunea: «în acord

cu celelalte ramuri ale puterii legislative», și s'au înlocuit aceste din urmă cuvinte prin cuvântul «rege», pentru a arăta că este acolo o însemnată prerogativă personală pe care regele nu poate să o delege.

Secțiunea centrală a Constituantei belgiene spune: «Aceste două camere vor statua de comun acord cu Șeful Statului asupra punctelor supuse revizuirii». Cum se manifestă acordul Șefului Statului? Pentru ca Adunarea revizionistă să poată precede la revizuire, nu este de ajuns numai să fie sesizată de proiectul guvernului, sau de propunerea de revizuire, Camera și Senatul n'au plenitudinea de competență. Pentru ca Constituanta să poată proceda la lucrările de revizuire, trebuie să fie chemată printr'o declarațiune specială a Regelui, declarațiune care îi supune formal punctele de revizuire. Fără această declarațiune a Regelui, care să dovedească în mod clar consimțământul regal, votul Adunării nu are nici o legalitate.

Revizuirea efectuată, nu se poate pune în practică, chiar dacă posterior legea constituțională capătă sancțiunea regală și promulgarea¹⁾.

Acest principiu al acordului regal, a fost însușit de belgieni din Constituția franceză din 1831 și pe acest principiu se întemeie monarhia din Iulie. Esmein constată însă că Constituanta belgiană nu a încercat nici o conciliațiune teoretică între regalitate și suveranitatea națională.

Între lucrările pregătitoare ale revizuirii Constituțiunii belgiene, găsim o notă a lui Beernaert, din 30 Martie 1891, care, arătând vederile guvernului asupra revizuirii, și insistând asupra unui

Thonissen, *La Constitution belge*, pg. 393; Beltjens, *La Constitution belge révisée*, pg. 16; Esmein, pg. 219.

acord necesar al tuturor partidelor pentru înfăptuirea noulor instituțiuni, arată că «nu se poate presupune reorganizarea puterii legislative, fără a se preocupă deopotrivă de puterea regală, și art. 131 prevede de altfel că noile Camere nu pot să stăteze asupra punctelor supuse revizuirii decât în acord cu Regele». Regele este o putere moderatoare, alături de adunările care trec și de majoritățile care se schimbă. Fără a se proceda de acord cu Regele la revizuirea Constituției, se făptuește o flagrantă violare a celor mai elementare principii constituționale, ceva mai mult, un atentat la rolul moderator al puterii regale.

Observăm așa dar că după principiile constituționale directe în materie de revizuire, Adunările revizioniste, din 1914, nu pot proceda numai din inițiativa lor la revizuire. Sancțiunea regală ce se va da eventualei propuneri de revizuire nu poate suplini acordul prealabil al Regelui, cu voința Adunării, fiindcă acest acord este de o solemnitate specială.

Ilustrul meu confrate, d-l J. Barthélemy, profesor la Facultatea de drept din Paris, într'o notă pe care a binevoit să mi-o trimită asupra rolului Șefului Statului francez în revizuirea constituțională ne arată următoarele:

Sub regimul *chartei octroiate* din 1814 eră un partid care spune: «Regele care a dat charta poate singur să o modifice». Dar în fapt această teorie n'a fost niciodată decât o pretenție ultra-regalistă. Modificările Chartei au fost efectuate de acord între rege și Cameră, regele având exclusiv inițiativa, *ca și în materie de legi ordinare*.

Sub regimul *chartei contractuale* a pactului, adică sub monarhia din Iulie, charta a putut să fie modificată prin acordul a celor două părți contractabile: regele și parlamentul.

Cele două instituțiuni imperiale din anul VIII și din 1852 nu prevedeau procedura revizuirii. Dar există o adunare constituantă în permanență: eră Senatul. Senatul eră însărcinat să împiedice modificările constituțiunii: dacă nu împiedică o modificare, această modificare eră considerată ca făcând parte din Constituțiune. Astfel modificările constituționale erau operate prin *Senatus-consulte*; dar când modificarea eră gravă, ea trebuia să fie aprobată prin plebiscit. Astfel, când o modificare aveă în vedere una din cele *cinci baze* ale proclamațiunii din 2 Decembrie 1851, poporul trebuia să o aprobe. Dar Senatul nu eră decât organul Șefului Statului. Eră împăratul care consultă poporul, când o voia, după plac. Fiecare cetățean, odată cu cele două buletine «da» sau «nu» pentru plebiscit, primea «o proclamațiune a împăratului» invitân-

du-l să voteze «da». Poporul execută dintr'o dată două acte: el aprobă o modificare constituțională; el dădea în acelaș timp o adeziune politice Șefului Statului. Și tocmai prin acest caracter personal, prin această cerere de încredere adresată popoului de către Șeful Statului noi distingem plebiscitele din 1-iul și al 2-lea imperiu, după referendum constituțional care este obiectiv. Cel mai important dintre aceste plebiscite este acela din 8 Mai 1820, care a transformat regimul imperial în Monarhie constituțională și parlamentară. În regimul actual, inițiativa revizuirii este supusă aceluiași reguli ca și acelea ale legilor ordinare; ea poate să emane indiferent dela Șeful Statului, dela Senat, sau dela Camera deputaților.

A fost o excepțiune care astăzi nu mai are decât un interes istoric și care eră personală lui Mac Mahon: «în timpul duratei puterilor conferite prin legea din 20 Noembrie 1873 d-lui Mareșal de Mac Mahon, această revizuire n'ar putea să aibă loc decât după propunerea președintelui republicei», articolul 8 al legii din 25 Februarie 1875.

Președintele republicei nu are dreptul de *veto* asupra legilor constituționale votate de Adunarea națională. Totdeodată aceste legi trebuiesc să fie promulgate de către Președintele republicei și nu i se impune nici-un termen pentru îndeplinirea acestei formalități. Teoreticește el ar putea să întârzieze infinit această promulgare. Dar ar fi o atitudine revoluționară». C. G. DISSESCU

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIUNEA I

Audiența dela 15 Septembrie 1915

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

Virgil Benișache și alții cu Roman Titorian

APĂRĂTORI.—ÎNSCRIERE PE TABLOU ORDONATĂ DE CURTEA DE APEL.—RECURS ÎN CASAȚIUNE.—AVOCAȚI CARI N'AU FIGURAT LA INSTANȚA DE FOND.—ART. II LEGEA CORPULUI DE AVOCAȚI.

Avocații cari, după art. 11 din legea organizării corpului de avocați, au dreptul de a contesta o înscriere la Curtea de apel, chiar dacă n'au contestat-o înaintea Consiliului de disciplină, nu au calitatea de a ataca cu recurs în casație decizia de înscriere a Curței de apel, dacă n'au figurat înaintea acestei instanțe nici ca părți principale, nici ca intervenienți.

No. 478.—Respins, ca inadmisibil, recursul făcut de Virgil Benișache și alții, contra deciziei Curții de apel din Galați, secția I, cu No. 128 din 1910, în proces cu Roman Titorian.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Al. Dobriceanu; d-l avocat Fortunescu, pentru recurent, în susținerea excepțiunii de inadmisibilitatea recursului; d-l avocat C. Xenii, pentru intimat, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra excepțiunii de neadmisibilitatea recursului, pe motiv că recurenții n'au figurat ca părți la Curtea de apel din Galați:

Având în vedere deciziunea supusă recursului, din care rezultă că Roman T. Titorian, fost greșier de tribunal, a cerut Consiliului de disciplină al Baroului de Covurlui înscrierea sa în tabloul apărătorilor din acel județ; că, Consiliul de disciplină, lăsând în nelucrare mai mult de o lună de zile cererea de înscriere, numitul, în temeiul alineatului II, art. 10 din legea pentru organizarea corpului de avocați, s'a adresat direct la Curtea de apel din Galați, și această instanță, prin decizia No. 696 din 14 Decembrie 1910, a admis cererea și, pe baza unei ordonanțe prezidențiale anterioare din 1903, a ordonat înscrierea sa în tabloul prevăzut de art. 89 din legea organizării corpului de avocați, ca apărător pe lângă judecătorii de ocol din județul Covurlui, deciziune care a fost atacată cu recurs de decan și care recurs a fost respins ca nesusținut;

Că, după cinci ani dela pronunțarea deciziunii Curții de apel, trei avocați: V. Benișache, E. Vasiliu și E. Iorgala, în temeiul art. 11 din legea organică a corpului, au făcut recursul de față, fără să fi figurat la Curtea de apel ca părți principale sau ca intervenienți;

Văzând că, după dispozițiunile art. 11 din legea organizării corpului de avocați, în caz de admiterea unei cereri de înscriere, decizia Consiliului de disciplină poate fi direct atacată cu apel la Curte, atât de procurorul acelei Curți, cât și de trei avocați înscriși în barou, iar deciziunea Curții este supusă recursului în casație;

Că, rezultă de aci că legea a dat celor trei avocați dreptul de a contesta o înscriere la Curtea de apel, chiar dacă n'au contestat-o înaintea Consiliului de disciplină — care este prima instanță în materie de înscriere — dar nu le-a dat și dreptul de a face recurs în casație contra deciziunii de înscriere a Curții de apel, chiar în cazul când n'au figurat în această instanță;

Că, o asemenea derogățiune dela regulele de procedură comună nu poate fi admisă, în lipsa unui text de lege;

Că, prin urmare, și întrucât avocații recurenți n'au figurat la Curtea de apel nici ca părți principale, nici ca intervenienți, ei nu au calitatea de a ataca cu recurs deciziunea acelei Curți și, ca atare, recursul lor este inadmisibil.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA III

Audiența dela 4 Martie 1915

Președinta d-lui N. C. Schina, președinte

M. Fișerovici cu Ministerul de interne și primăria com. Păstrăveni din județul Neamț

ISLAZURI COMUNALE.— PROPRIETARI.— CESIUNE.— OPTIME DIN TERENUL CULTIVABIL.— ART. 11 ȘI 13 L. ÎNV. AGRICOLE.

ISLAZURI COMUNALE.— MINORI.— ABILITARE.— FORMALITĂȚI.— SCUTIRE.— ART. 23 L. ÎNV. AGRICOLE.

¹⁰ În sistemul adoptat de legea învoelilor agricole actualmente în vigoare, cesiunea de islazuri este facultativă pentru proprietari și nesupusă deci unei sancțiuni coercitive, această lege prescriind numai ca un deziderat, prin art. 11, ca islazul să nu fie mai mare decât o optime din moșia cultivabilă, pentru că tot legiuitorul, prin art. 13 alin. final, prevede posibilitatea pentru comună de a primi totalitatea islazului de care are nevoie dela acelaș proprietar, peste optimea din terenul său cultivabil.

²⁰ Legiuitorul, prin art. 23 din legea învoelilor agricole, derogând dela dreptul comun, abilitează pe minori de a vinde, prin bună înțelegere, prin reprezentanții lor legali, pământurile necesare comunelor pentru islazurile comunale, și această scutire de formalități o decretează în mod general, ceea ce însemnează că a înțeles să o aplice oricâteori reprezentanții minorilor înstrăinează imobilele pentru islazuri în condițiunile textelor de lege care reglementează această materie.

Astfel fiind; ambele texte, atât cel ce privește cesiunea unei optime din terenul cultivabil, cât și cel ce se referă la cesiunea întregii moșii pentru islazuri, urmează a se aplica proprietarilor majori ca și minori, legea nefăcând nici o deosebire.

No. 53.— M. Fișerovici, personal și ca tutor legal al copiilor săi minori, Ministerul de interne și primăria comunei Păstrăveni, din județul Neamț, au făcut apel contra sentinței civile a tribunalului Ilfov, secția II, cu No. 731 din 8 Decembrie 1914.

S'au prezentat: M. Fișerovici, asistat de d-l avocat Take Ionescu; Ministerul de interne și primăria comunei Păstrăveni, prin d-l avocat C. Orăscu; ministerul public, prin d-l procuror C. I. Protopopescu.

Curtea,

Asupra apelurilor făcute de către Ministerul de interne și primăria comunei Păstrăveni, deoparte, și cel făcut de M. Fișerovitz, ca uzufructuar legal și tutor legal al minorilor săi fii Vladimir și Nelli Fișerovitz, contra sentinței tribunalului Ilfov, secția II, No. 731 din 8 Decembrie 1914, prin care s'a admis, în parte, acțiunea intentată de M. Fișerovitz, în zisa calitate,

contra Ministerului de interne și contra primăriei comunei Păstrăveni, din județul Neamț, obligându-se Ministerul a semnă contractul de vânzare dintre reclamant și Minister relativ la vânzarea a șapte sute hectare teren, din moșia Țibucani, din județul Neamț, pe prețul de 1.075 lei hectarul, condamnându-se Ministerul, cât și primăria Păstrăveni, să plătească solidar reclamantului 752.500 lei, valoarea celor 700 hect., cum și 13.222 lei, 50 bani, dobânda de 6% la prețul celor 205 hectare teren luate în posesie de pârâți;

Având în vedere că, prin acțiunea sa, astfel precum a fost formulată la prima instanță, M. Fișerovitz cere de a se îndatoră primăria comunei Păstrăveni și Ministerul a semnă contractul intervenit între dânsa și numitul, relativ la vânzarea a 700 hectare teren din moșia Țibucani, județul Neamț, pe preț de 1.075 lei hectarul, ordonându-se de judecată ca, în cazul când nu l'ar încheiă, prezenta deciziune să țină loc de contract;

Având în vedere că, fiind necontestat de către comună că convențiunea de vânzare intervenită între dânsa și Fișerovici este perfectă pentru întregul islaz de 700 hectare, întrucât actul s'a săvârșit cu păzirea formelor cerute de lege, sub controlul Consiliului superior agricol și aprobarea Ministerului de interne, comuna învoacă însă astăzi că nu poate încheiă actul scris de vânzare, din cauză că minorii vânzători n'au fost abilitați în condițiunile cerute de legea civilă, spre a înstrăină întreaga lor moșie, precum a urmat în specie, dânsii neputând, potrivit dispozițiunilor legii tocmelilor agricole, să vândă de bună voe o suprafață mai mare decât o optime din terenul cultivabil al moșiei lor, în întindere cu mult mai mică decât întreg terenul vândut ca islaz;

Considerând că, din acest punct de vedere, în sistemul adoptat de legea învoelilor agricole, actualmente în vigoare, cesiunea de islazuri este facultativă pentru proprietari și nesupusă deci unei sancțiuni coercitive, după cum rezultă din art. 9 al legii învoelilor agricole, prescriindu-se numai ca un desiderat, prin art. 11 din aceeaș lege, ca islazul să nu fie mai mare decât o optime din moșia cultivabilă, pentru că tot legiuitorul, prin art. 13 alineatul final, prevede posibilitatea pentru comună de a primi totalitatea islazului de care are nevoie dela acelaș proprietar, peste optimea din terenul său cultivabil;

Considerând că, pentru a ajunge mai eficace în realizarea scopului urmărit, al înzestrării comunelor rurale cu islazuri, legiuitorul, prin art. 23 din aceeaș lege, derogând la dreptul comun, abilitază pe minori de a vinde, prin bună înțelegere, prin reprezentanții lor legali, pământurile necesare comunelor pentru islazurile comunale, și această măsură de scutire de formalități o decretează în mod general, ceea ce înseamnă că a înțeles să o aplice oridecâteori reprezentanții minorilor înstrăinează imobilele pentru islazuri în condițiunile textelor de lege care reglementează această materie;

Considerând că, astfel fiind, ambele texte, atât cel ce privește cesiunea unei optimi din terenul cultivabil, cât și cel ce se referă la cesiunea întregii moșii pentru islazuri, urmează a se aplică proprietarilor majori ca și minori, legea nefăcând nici o deosebire prin art. 23 menționat, dispozițiune ce consacră abilitarea minorilor pentru orice vânzare de islazuri încheiată în condițiunile art. 11 sau 13, interpretare ce concordă cu voința legii de a face față unei nevoi sociale, măsură găsită atât de utilă de realizat în interesul ocrotirii sătenilor, și căreia toate organele ce au concurat de a o aduce la îndeplinire i-a dat o deosebită însemnătate;

Considerând că, de altfel, asimilarea pe care o face legiuitorul special, din acest punct de vedere, între majori și minori, nu poate fi prejudiciabilă acestora din urmă, pentru că tutorul n'ar putea avea nici un interes de a oferî terenul minorului pe un preț neconvenabil sau de a-l vinde într'o perioadă de timp, când interesul minorului ar fi contrar, fiind exclusă orice conveniență ce ar putea da loc la vreun abuz, contractarea făcându-se de tutor cu reprezentantul autorității comunale, sub auspiciile Ministerului de interne, și pe un preț fixat în limita tabelelor de prețuri regionale hotărîte de Consiliul superior al agriculturii, după cum se prevede prin art. 16 din lege; și, apoi, după încheierea actului, legiuitorul luând măsuri serioase de ocrotirea minorilor, prin dispozițiunea finală a art. 13, ca prețul porțiunii de pământ al minorului, vândut în condițiunile legii, să urmeze regimul la care eră supus și pământul, depunându-se acest preț la Casa de depuneri spre a fi la dispozițiunea tribunalului respectiv;

Considerând că, legiuitorul special al instituirii islazurilor comunale, luând măsuri atât de ocrotitoare în-

teresului minorilor, n'a înțeles să-i scutească de posibilitatea de a oferî chiar tot terenul lor pentru islazuri, atunci când dânsii singuri au în localitate întreg terenul cultivabil sau ceilalți proprietari refuză a-l oferî, pentru că, în asemenea situațiuni, sătenii ar fi lipsiți de islazuri și deci dacă este vorba ca interpretul să lămurească care a fost intenția legiuitorului în colisiunea acestor două interese: al minorilor, ocrotiți prin dispozițiunile codului civil și prin legea învoelilor agricole și a locuitorilor săteni, ocrotiți prin ultima lege, trebuie a se da preferință acestora din urmă, întrucât dispozițiunile legale ce-i privesc alcătuiesc o instituție economică, menită a reglementa interesele generale ale unei pătri sociale și cu tendința unei influențe preponderante în mersul progresiv al societății;

Considerând că, în tot cazul, nu se poate susține că, imobilele minorilor sunt isbite de inalienabilitate absolută, în sensul că nu pot fi înstrăinate pământurile ce întrec optimea terenului cultivabil, nici cu îndeplinirea cerințelor formelor dreptului comun, și, deci înlăturându-se licitația publică incompatibilă unei vânzări de bună voe și preți: zându-se numai celelalte formalități apropiate cesiunii unui asemenea teren ca islaz către o comună, adică avizul consiliului de familie și aprobarea tribunalului, se constată că tutorul le-a îndeplinit cu prisosință, fiind la dosar o copie legalizată din care se constată că s'a aprobat legalmente vânzarea efectuată, iar din împrejurarea că zisele aprobări au avut loc în urma încheerii actului, nu se poate deduce vreo neregularitate, pentru că actul scris nici nu s'a încheiat și părțile pot prea bine repetă convențiunea după îndeplinirea formalităților și minorii ajunși majori nu se mai pot prevala de lipsa susziselor formalități, precum se susține de către reprezentanții comunei;

Considerând că, pentru expusele motive, temerea ce are comuna de a i se anulă eventual vânzarea de către minorii ajunși majori nefiind întemeiată, întrucât această convenție este valabilă pentru totalitatea islazului vândut de 700 hectare, primăria urmează a fi îndatorată de a semnă contractul pentru întreg acest teren, iar în cazul când nu l-ar încheia, trebuind a se hotărî ca această deciziune să țină loc de contract, respingându-se deci asupra acestui punct apelul făcut de primăria Păstrăveni ca neîntemeiat.

Având în vedere că, în ce privește plata prețului islazului, legiuitorul special, prin art. 9 și 17, regle-

mentează prin dispozițiuni categorice modalitatea de plată pe măsura predării terenului, iar în ce privește porțiunea de islaz intrat în folosința comunei, prevede în beneficiul vânzătorului plata de 6% procent asupra prețului convenit până la definitivă achitare;

Considerând că, din acest punct de vedere, întrucât este cert că nu s-a predat din moșia Țibucani decât 205 hectare, nu putea prima instanță să condamne de pe acum pe primărie să plătească valoarea întregului teren vândut de 700 hectare, și care urmează a se predă treptat, pe măsura defrișării pădurei aflată pe el, încât asupra acestui cap de cerere urmează a se admite apelul primăriei și a fi condamnată să plătească minorilor numai 220.375 lei, reprezentând valoarea celor 205 hectare predate comunei, iar restul prețului terenului să fie obligată a-l plăti treptat, în măsura predării terenului și cu condițiunile suscitărilor texte de lege;

Considerând, apoi, că, în ce privește plata procentului cerut de către reprezentantul minorilor pentru prețul celor 205 hect., primite în posesie de către suscitata comună încă dela 23 Aprilie 1914, urmează a se respinge apelul primării ca neîntemeiat și a se admite apelul reprezentanților minorilor, condamându-se primăria să plătească acest procent până la definitivă achitare a acestui preț, pentru că, în primul loc, nu sunt întemeiate afirmațiunile primării că n'a luat în posesie acest islaz dela 23 Aprilie 1914, stabilindu-se cert din actele prezentate de către Fișerovitz că Ministerul de interne a dat ordin suszisei primării, încă dela 30 Decembrie 1913, ca să primească acest islaz și că s'a primit efectiv de către comună, al cărei primar a întocmit și tabloul locuitorilor cari au pășunat vitele pe pământul de 205 hectare, vândut pe moșia Țibucani de către Fișerovitz, iar administratorul de plasă a încheiat procesul-verbal despre această predare și, în fine, întrucât nu se poate ști data precisă la care primăria va achită prețul acestor hectare, dobânda respectivă urmează să curgă până la definitivă achitare a prețului, admitându-se în acest punct apelul făcut de către M. Fișerovitz, de oarece tribunalul i-a acordat procent pe un an și nu până la achitarea capitalului;

Având în vedere că acțiunea la prima instanță a fost pornită și condamnațiunea pronunțată și contra Ministerului de interne, care, prin apelul său, cere a fi scutit, ca unul ce a contractat pentru și în numele comunei Păstrăvenii;

Având în vedere că, după art. 9 din lege, actele de cumpărătură se stabilesc între comună și proprietar, iar autoritatea administrativă superioară intervine în contract spre a garanta și pune sub auspiciile sale interesele ce sunt puse în joc cu ocaziunea acestor acte importante, așa că, asupra acestui punct, Curtea urmează a admite apelul Ministerului și a menține condamnațiunea numai pentru comună.

Pentru aceste motive, redactate de d-l consilier D. G. Maxim, în majoritate, admite în parte apelul.

Semnați: D. G. Maxim, I. Baștea, A. Iuca.

Opiniune

Subsemnații, suntem de părere a se declara valabilă oferta făcută de M. Fișerovitz, în calitate de tutor legal, numai pentru întinderea de 223 hectare din moșia Țibucani, pentru motivele următoare:

Este necontestat că legiuitorul agrar din 1907, prin dispozițiile art. 23 din legea învoelilor agricole, dorind a înlătura orice piedică în creerea de islazuri comunale, a abilitat ca majori capabili de a oferta și vinde teren pentru islazurile comunale, atât pe minori și femeile măritate, cât și așezămintele publice;

Că, dacă legiuitorul special agrar a făcut această derogare dela dreptul comun, în ce privește regulile și formele sub care ei obișnuit fac vânzări imobiliare, aceasta nu a făcut-o într'un mod absolut și general în sensul că ei pot oferi și vinde orice întindere de teren cât de mare, necesară constituirii unui islaz comunal, ci această abilitare le-a recunoscut-o numai în limitele și în conformitate cu dispozițiile art. 11 din aceeaș lege, care prevede că în nici un caz întinderea de islaz, cu care contribuie fiecare moșie prin ofertele proprietarilor, nu poate trece de o optime din întreaga întindere cultivabilă a moșiei mai mare de 300 hectare;

Că, prin urmare, numai în conformitate cu această dispozițiune din art. 11, care stabilește regula, norma generală sub care fiecare proprietate contribuie ca teren la formarea de islaz, numai în limitele acestei norme câtă a fi înțelese și interpretate dispozițiunile art. 23 alin. I din legea învoelilor agricole;

Că, dacă, acelaș legiuitor, prin dispozițiile art. 13 din aceeaș lege, a prevăzut, cum eră natural, posibilitatea mai multor oferte pentru diferite porțiuni de teren din fiecare moșie, pentru ca din totalul lor, sau din părți proporționale diferite din fiecare, să se con-

stitue islazul unei comune, și dacă, dealtăparte, a prevăzut posibilitatea oferiței de către un proprietar a întregului teren de islaz, această dispozițiune câtă a fi aplicată în ce privește pe incapabilii special abilitați ca majori prin art. 23, numai în armonie desăvârșită cu dispozițiunile art. 11, care fixează maximul de teren ce se poate da dintr'o moșie drept islaz;

Că, deci, aceștia nu pot oferi valabil — fără paza unora din îngrădirile de drept comun — decât optimea din întinderea cultivabilă a moșiei, nu chiar întregul teren necesar islazului, lucru care îl poate face, firește, oricare alt proprietar, afară de acești incapabili, abilitați special drept capabili;

Că, dacă se obiectează în sistemul opus al abilitărei generale, mergând până la oferița chiar a întregii întinderi de pământ necesară islazului, că art. 23 conține un principiu general, de care câtă a se face uz chiar în cazul art. 13, o asemenea obiecțiune este netemeinică, de oarece art. 23, deși ar părea, la prima vedere, că conține un principiu general, el însă fiind așezat după art. 11, care fixează norma, regula generală în materie de oferița de islaz, art. 23 câtă a fi aplicat în directă și exclusivă legătură cu art. 11, căci dacă legiuitorul ar fi voit să acorde această abilitare generală, cel dintâi lucru ce ar fi trebuit să facă neapărat ar fi fost să desființeze art. 11, în partea lui finală, prin care circumscrie abilitarea în limitele maximului optimei; că, nefăcând-o, nu se poate extinde o excepțiune dela dreptul comun peste limitele în care a fost creată;

Considerând că, nu se poate susține cu just temei că dispoziția art. 11 ar fi o reminiscență, fără aplicațiune, ceva izolat, rămas din primele două anteproiecte agrare, care prevedeau numai obligativitatea servituței de islaz, iar nu obligativitatea terenului în plină proprietate în folosul comunei — admisă azi în lege — de oarece, dacă la prima vedere ideia ofertei și vânzării de bună voe din partea proprietarilor nu cadrează cu noțiunea limitării ei, coprinsă în art. 11, aceasta este numai aparent, căci, pe deoparte, principiul fixării maximului din art. 11 își are rațiunea lui de a fi în însăș principiile legei învoelilor agricole; de altăparte, însăș repetarea rațiunei ce el conține în diverse texte ulterioare din aceeaș lege face să se învedereze că art. 11 nu este un ce inutil și fără aplicație, ci, din contră, ceva util și aplicabil în sistemul orânduit de legiuitorul agrar;

Considerând, în adevăr, că ideea fixării maximului de o optime a fost trecută în legea învoelilor agricole ca o garanție pentru proprietarii — care se ofereau cu toții atunci în mod benevol, de a da teren pentru islaz — cum că întinderea de teren ce vor oferî comunelor prin așa zisele, atunci, vânzări de bună voe, nu va trece de o optime din întreaga întindere cultivabilă a moșiei depășind 300 hectare;

Că, această idee și această garanție nu eră nouă pentru legiuitorul reformator român, căci aceeași idee — în adevăr fără forma constituțională dată în 1907 — o găsim prima dată în legea rurală din 1864, când, determinându-se cât trebuie dat țăranilor din proprietățile particularilor pentru efectuarea împrumutării, se stipulase expres, prin art. 3 din acea lege, că «în nici un caz, totalul locurilor ce vor rămâne în deplina stăpânire a săteanului, nu va fi mai mare decât două treimi din întreaga întindere cultivabilă a moșiei»;

Considerând că, dacă aceasta ar fi explicația în pură rațiune a dispoziției art. 11, care determină a nu socoti art. 11 ca un ce fără aplicație astăzi, desigur că repetarea ei în diverse texte și în timpuri diferite de către același legiuitor, face să se învedereze necesitatea prezenței ei, ca și a aplicațiunii sale astăzi;

Considerând că, ideea optimei nu a rămas răsleață numai în partea finală a art. 11, din contră, o găsim repetată în art. 14 din aceeași lege, când legiuitorul vorbește de contribuția benevolă pentru islaz a proprietăților indivize, și anume când stipulează formal că «proprietățile indivize se vor socoti ca și cum ar fi divizate, atât în ce privește calculul optimei din întinderea totală, cât și în privința clasificării lor»; dealtă parte, aceeași idee o găsim repetată și în textul vechiului art. 20, redactat odată cu art. 11, și în care vorbindu-se de constituirea de islazuri pe proprietățile Statului și ale persoanelor morale, același legiuitor spune ritos la aceiași dată că «pentru constituirea islazurilor pe proprietățile Statului și persoanelor morale, nu se va ține seamă de limita optimei»;

Considerând că, deasemenea, textul modificător din 1908 — după un an dela legiferarea art. 11 — al însuș acestui art. 20, vine și mai mult să confirme noțiunea necesității fixării maximului pentru terenul ce urmează a se da drept islaz, căci prin acel text, același legiuitor spune formal că «pe proprietățile Statului, ale stabilimentelor de binefacere și ale persoanelor morale, co-

munele vor constitui islazuri, până la o cincime din suprafața lor cultivabilă», idee repetată și în alineatul următor al aceluiaș articol, unde se zice: «In caz când întinderea islazului nu ar acoperi a cincea parte din pământul cultivabil», ca și în alineatul penultim al aceluiaș articol, în care se zice, deasemenea: «In al treilea rând, prisosul de pământ până la împlinirea cincimei», și mai departe, în alineatul final: «In fine, până la complectarea cincimei, etc.», repetiri cari, indiferent de proporția maximului, confirmă rațiunea, existența și necesitatea maximului;

Considerând, în fine, că și întrebuițarea expresiunilor «prețul porțiunii de pământ vândută în aceste condițiuni, etc.», din alin. II al însuș invocatului art. 23 — care reglementează abilitatea incapabililor — în loc de expresiunea «prețul pământului vândut în aceste condițiuni», care ar fi cadrat desigur mai bine cu ideea nefixării maximului din art. 11, cum și repetarea sub altă formă a proporțiunii optimei prin art. 25, când «se dă drept arendașilor de pe proprietățile persoanelor morale, de a cere rezilierea contractelor de arendare, dacă s'a luat, conform art. 20, mai mult de $\frac{1}{8}$ din moșia arendată», face a se crede în mod cert că art. 11 nu constituie o reminiscență fără aplicațiune, față de textele celelalte ale legei învoelilor agricole, ci, din contră, formează un tot armonios cu acestea;

Considerând, dar, că fiind necontestat, în drept, că tutorul și reprezentantul incapabililor vizați și abilitați prin art. 23, nu pot oferî în mod valabil, în numele acestora și după formele majorilor, decât o optime din întinderea cultivabilă a moșiei acestora, iar pentru rest, până la complectarea islazului, dacă se va simți nevoie a face oferte, urmează ca ei să aibă și avizul adhoc, omologat de tribunal, al consiliului de familie, care să recunoască utilitatea acestei speciale ofertări, fără a fi nevoie de îndeplinirea altor formalități ca licitația publică, determinarea și fixarea prețului prin experți, după dreptul comun; căci imposibilitatea concurenței la licitație, pedeoparte, și modalitatea fixării prețului din legea învoelilor agricole, sunt garanții suficiente pentru acești incapabili.

Față de aceste principii, cată a se vedeă, în specie, cât s'a oferit pentru islaz de către tutor și deci pentru cât este valabilă oferta și vânzarea.

Considerând că, tutorul Eșerovitz singur, și fără un aviz, în sensul arătat mai sus, al consiliului de familie,

oferind întregul teren necesar islazului comunei Păstrăveni, și anume 700 hectare, pe când optimea terenului cultivabil este de 223 hectare, neapărat că oferta și deci vânzarea făcută, cu modalitățile de plată din art. 17, datorită fiind plata dela data luării în posesie a terenului, nu poate fi socotită ca valabilă făcută decât pentru 223 hectare, și că numai pentru această porțiune de teren hotărârea Curței urmă a ține loc de contract, căci pentru tot ce depășește această optime nu se poate recunoaște ca valabilă oferta, față de principiile mai sus expuse;

Considerând că, avizul consiliului, invocat în speță luat chiar cu caracter de ratificare a ofertei tutorului, nu poate ține locul avizului ce ar fi trebuit a fi dat în condițiunile arătate mai sus, de oarece acest aviz nu este dat în vederea constituirei islazului și nici nu se vorbește prin el de utilitatea pentru minor a oferirii terenului în întregime, necesar islazului, aceasta făcând-o în locul tuturor celorlalți proprietari vecini, ci el este dat pentru vânzarea întregii moșii și pentru alt motiv juridic decât constituirea islazului, anume pentru achitarea de datorii, deci cu totul străin decât cel al constituirei islazului;

Față de acestea, apelul tutorului Fișerovitz este fondat numai în parte, așa cum s'a arătat mai sus, și deci, conform acesteia, suntem de părere a se admite, în parte, apelul lui, precum și al Ministerului de interne și al primăriei comunei Păstrăveni, județul Neamțu.

Semnați: N. C. Schina, Ef. Antonescu.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CURTEA DE CASAȚIUNE DIN FRANȚA

— 4 August 1914 —

LUCRU JUDECAT.— JURISDICȚIE REPRESIVĂ.— INFLUENȚA CIVILULUI.— ART. 1351 C. CIV. FR.— ART. 1201 C. CIV. ROM.

Principiul după care hotărârile tribunalelor corecționale au, în civil, autoritatea lucrului judecat, trebuie a fi înțeles în sensul că nu e permis niciodată judecătorului civil a nu ține seamă de ceea ce s'a judecat în corecțional, fie cu privire la existența faptului pe care se întemeiază atât acțiunea publică, cât și acțiunea civilă, fie relativ la calificarea acestui fapt, fie în ce privește participarea sau neparticiparea prevenitului la același fapt.

Dacă aplicarea acestui principiu poate să prezinte dificultăți, nu este astfel când individul,

achitat de tribunalul corecțional, nu este urmărit în civil, și când faptele constatate înaintea uneia sau celelalte jurisdicțiuni nu sunt contradictorii.

Pand. pér., 1915. 1. 37.

Observațiune.— Este un punct sigur că judecătorul civil nu poate să nu țină seama de ceea ce s'a judecat definitiv în corecțional, fie cu privire la existența faptului care formează baza comună a acțiunii publice și a acțiunii civile, fie relativ la calificarea legală sau la participarea persoanelor la acest fapt (V. Cass. fr. 5 févr. 1913, *Pand. pér.*, 1913. 1. 303). Dar autoritatea lucrului judecat în penal trebuie a se menține strict în ceea ce a făcut obiectul judecării, judecătorul civil păstrându-și întreaga libertate de apreciere decâteori el nu hotărăște nimic care să nu fie conciliabil cu ceea ce s'a judecat în corecțional (V. Cass. fr. 16 juin 1902, *Pand. pér.*, 1903. 1. 342; id. 15 mars 1909, *Pand. pér.*, 1909. 1. 312; Cas. rom. II, 13 Oct. 1909, *Dreptul* din 1910, No. 3, pg. 20; C. Buc. IV, 25 Noembre 1909, *Dreptul* din 1910, No. 10, pg. 82; jud. ocol. Zătreni, *Dreptul* din 1914, No. 35, pg. 278).

Aceste principii sigure prezintă adeseori dificultăți în aplicarea lor, mai cu seamă în ipoteza când autorul unui accident, urmărit pentru omucidere sau rănire prin imprudență, fiind achitat, o acțiune de daune-interese s'a introdus înaintea judecătorului civil din cauza aceluși accident. Totuș aceste dificultăți serioase, când aceeaș persoană care a fost achitată în corecțional, e acționată în urmă în civil de partea lezată, nu prezintă aceeaș gravitate când în civil nu este acționată aceeaș persoană. Astfel s'a decis că dacă, în urma unei urmăriri corecționale îndreptată contra unor agenți ai unei companii cari au ocazionat prin imprudență, servindu-se de un aparat vicios, moartea unui lucrător, judecata achită pe preveniți, întemeindu-se pe aceea că acest fel de aparat eră în uz și părea de bună calitate, această hotărâre nu împiedică ca judecătorii civili să declare compania însăș responsabilă de accident, fiindcă a întrebuițat un aparat care, în realitate, eră vicios și insuficient pentru întrebuițarea la care aveă să servească.

Totuș, în ipoteza când persoana acționată în civil nu este aceeaș care a fost mai întâiu urmărită și achitată în corecțional, de oarece hotărârile date în materie penală produc efecte nu numai față de persoanele cari au figurat ca părți, dar față de toți, trebuie ca faptele constatate de una sau alta din cele două jurisdicțiuni să se poată concilia (Vezi I. Tanoviceanu, *Curs de procedură penală română*, No. 958, pg. 603; D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. VII, pg. 652).

S. R.

BIBLIOGRAFIE

DREPTUL PUBLIC GENERAL DREPTUL CONSTITUȚIONAL

ISTORIA DREPTULUI PUBLIC. DREPTUL PUBLIC COMPARAT.
TEORIA GENERALĂ A STATULUI.
DREPTUL CONSTITUȚIONAL AL ROMÂNIEI.

de

CONSTANTIN G. DISSESCU

Edițiunea a treia. Revăzută și complectată.

Editura Librăriei Socec & Comp. București.

Lei 20.